

STORTINGET

Innst. 509 L

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 102 LS (2024–2025)

**Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om
Endringer i forsvarsloven mv. (fjerning av plikten
til å fratre ved særaldersgrense og innføring av åre-
mål)**

Til Stortinget

Sammendrag

Regjeringen foreslår i denne proposisjonen å fjerne plikten til å fratre for militært tilsatte med særaldersgrense på 60 år. Videre foreslås alternative virkemidler for å ivareta Forsvarets behov for å opprettholde en personellstruktur i aldersmessig balanse, herunder innføring av åremålstilsetting for Forsvarets militære toppledere og omlegging av ordningen med avskjed med redusert lønn (ARL) til Forsvarets sluttvederlag.

Det vises ellers til proposisjonens innhold og Forslag A. Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Even Eriksen, Nils-Ole Foshaug, Steinar Krogstad og Agnes Nærland Viljugrein, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schie Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Bengt Fasteraune, Ola Borten Moe og Trygve Slagsvold Vedum, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Morten Wold, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, og uavhengig representant Christian Tybring-Gjedde, viser til regjeringens proposisjon om å endre to punkter i forsvarsloven med mål om å opprettholde en personalstruktur i aldersmessig balanse. Komiteen merker seg at regjeringen ønsker å gjøre dette ved å fjerne plikten til å fratre ved særaldersgrense på 60 år samt innføre tilsetting ved bruk av åremål for Forsvarets militære toppledere og omlegging av ordningen med avskjed med redusert lønn til Forsvarets sluttvederlag. Komiteen registrerer videre at forslagene ikke berører sivilt ansatte i Forsvaret. Komiteen merker seg at forslagene er en oppfølging av regjeringens avtale med partene i offentlig sektor.

Komiteen deler regjeringens ambisjon om å skape gode intensjoner for å beholde personell i Forsvaret samt styrke rekrutteringen av nytt personell.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet understreker viktigheten av og forutsetningene for den norske modellen – et organisert arbeidsliv med representative parter som etter grundige diskusjoner har forhandlet og kommet til enighet. I dette tilfellet parter som har kommet til enighet om tiltak med mål om å opprettholde en personalstruktur i aldersmessig balanse.

Komiteens medlemmer fra Høyre støtter proposisjonen. Disse medlemmer har lenge understreket viktigheten av at Forsvaret må forbedre sin personalpolitikk, blant annet ved å fjerne plikten til å fratre

for militært tilsatte med særaldersgrense på 60 år (jf. Innst. 363 L (2021–2022) og Innst. 7 S (2024–2025)).

Komiteen understreker at det blir stadig viktigere å beholde og videreutvikle kompetansen til eldre arbeidstagere i sektoren, gitt personellveksten som det legges opp til i gjeldende langtidsplan for forsvarssektoren (jf. Innst. 426 S (2023–2024)).

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti påpeker at bortfallet av særaldersgrensen og innføring av åremål for militære toppledere øker behovet for omstillingsevne i forsvarssektoren ytterligere. Det er avgjørende at personellens kompetanse brukes på en effektiv måte gjennom hele karriereløpet, både av hensyn til den enkelte og til Norges forsvarsevne. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til Svendsen-utvalgets anbefalinger for effektiv forvaltning av personell og kompetanse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt merker seg at Forsvarsdepartementet benytter en fire år gammel høringsrunde som grunnlag for sine vurderinger, selv om en rekke forutsetninger er endret siden høringsrunden.

Disse medlemmer mener innføring av åremål for toppledere i Forsvaret må gjennomgå sett i lys av de store omleggingene av pensjonssystemet. De omleggingene som er gjort, vil kunne gi store negative pensjonskonsekvenser for den enkelte dersom åremålet ikke blir videreført eller det gis ny stilling. Dette er etter disse medlemmers oppfatning ikke tilstrekkelig vurdert i det forslaget som er lagt fram. Dersom åremål innføres for toppledere i Forsvaret, må kravet om retrettsstilling eller et høyere sluttvederlag i større grad sikres. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til høringsinnspill til komiteen fra YS Stat.

Disse medlemmer oppfatter at avskjed med redusert lønn (ARL) har vært et viktig virkemiddel for å balansere personellstrukturen i Forsvaret. Regjeringens forslag tar ikke innover seg endringen som kommer som følge av atplikten til å fratre nå fjernes. Dette innebærer at ARL vil være viktig også i tiden som kommer, for å balansere aldersstrukturen i Forsvaret. Disse medlemmer mener ARL som virkemiddel bør beholdes, det er ikke til hinder for at ordningen med Forsvarets sluttvederlag innføres som et virkemiddel i tillegg. En slik tilnærming gir større fleksibilitet for å møte en større omlegging av pensjonssystemet som en ikke vet konsekvensene av.

Uttalelse fra arbeids- og sosialkomiteen

Komiteen har forelagt utkast til innstillingen for arbeids- og sosialkomiteen, som i svarbrev 22. mai 2025 svarte følgende:

«Arbeids- og sosialkomiteen viser til utenriks- og forsvarskomiteens utkast til innstilling vedrørende Prop. 102 LS (2024–2025) Endringer i forsvarsloven mv. (fjerning av plikten til å fratre ved særaldersgrense og innføring av åremål).

Komiteens medlem fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen har følgende merknad til uttalelsen:

‘Komiteens medlem fra Senterpartiet støtter bortfall av særaldersgrensen (plikten til å fratre) samt innføring av åremål for militære toppledere. Dette vil styrke Forsvaret fordi en i større grad vil kunne beholde erfarne folk og på den måten sikre at avgjørelser blir mer kostnadseffektive, og i mindre grad basert på stadig nye teoretiske utredninger.

Dette medlem er derfor uenig i at bortfall av særaldersgrense og innføring av åremål vil øke behovet for ytterligere omstilling av forsvarssektoren. Et forsvar med flere erfarne medarbeidere gir større trygghet for at omstillinger tas på et erfaringsbasert grunnlag.’»

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Vedtak til lov

om endringer i forsvarsloven mv. (fjerning av plikten til å fratre ved særaldersgrense og innføring av åremål)

I

I lov 12. august 2016 nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. gjøres følgende endringer:

§ 44 andre ledd skal lyde:

Generalmajor, kontreadmiral eller høyere utnevnes som embetsmenn på åremål.

§ 44 nåværende andre til syvende ledd blir tredje til åttende ledd.

§ 44 nytt niende ledd skal lyde:

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om utnevning av embetsmenn i åremålsstillinger.

§ 45 første ledd skal lyde:

Offiserer, befal, grenaderer og konstabler kan tilsettes *i midlertidig stilling, i fast stilling* til de fyller 35 år eller *i fast stilling* til de fyller 60 år. De som er fast tilsatt *til 35 år*, plikter å fratre stillingen ved første månedsskifte etter at de har fylt 35 år. *De som er fast tilsatt til 60 år, plikter å fratre stillingen ved første månedsskifte etter at den alminnelige aldersgrensen i lov 21. desember 1956 nr. 1 om aldersgrenser for statsansatte m.fl. er oppnådd.*

§ 45 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

II

I lov 3. mai 1957 om pensjonering av militært tilsatte som etter søknad gis avskjed med redusert lønn og tjenesteplikt gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om pensjonering av militært tilsatte som etter søknad *er gitt* avskjed med redusert lønn og tjenesteplikt

§ 1 første ledd første punktum skal lyde:

Militært tilsatte som etter søknad *tidligere er gitt* avskjed med redusert lønn og *tjenesteplikt, skal* ha adgang til å opprettholde innskottsbetalende medlemskap i Statens pensjonskasse inntil aldersgrensen for den stilling vedkommende innehadde ved avskjeden.

III

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De ulike bestemmelsene kan settes i kraft til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 27. mai 2025

Ine Eriksen Søreide

leder

Christian Tybring-Gjedde

ordfører

